

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-85-57>

УДК 336.14(477):341.31:341.38(045)

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

PROSPECTS OF ENSURING BUDGETARY SECURITY OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF MARTIAL STATE AND POST-WAR RECONSTRUCTION

Гнидюк Інна Вікторівна

кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри фінансів,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6724-7740>

Маршук Ліна Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4333-7458>

Тімошенко Наталія Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2677-9783>

Hnydiuk Inna, Marshuk Lina, Timoshenko Natalii

Vinnitsia Institute of Trade and Economics of
State University of Trade and Economics

У статті представлено ключові аспекти бюджетної стабільності України в умовах повномасштабної війни та перспектив післявоєнного відновлення, проаналізовано трансформацію функцій бюджетної системи від забезпечення макроекономічної рівноваги до інструменту національного виживання та обороноздатності. Досліджено динаміку основних індикаторів бюджетної безпеки. Висвітлено роль зовнішньої фінансової допомоги як головного джерела покриття дефіциту на початковому етапі війни та поступове зміцнення внутрішніх джерел фінансування (зростання частки ОВДП). Запропоновано напрями посилення фіскальної стійкості через розширення податкової бази, оптимізація видатків, стратегічне управління боргом, інституційні реформи та залучення приватних інвестицій у відбудову. Доведено, що перехід від кризового управління до сталого економічного зростання можливий за умови комплексної трансформації бюджетної політики, зменшення зовнішньої залежності та активізації внутрішніх резервів країни.

Ключові слова: бюджетна безпека, воєнний стан, державний борг, міжнародні резерви, післявоєнне відновлення.

The article examines the key aspects of Ukraine's budgetary stability amid the full-scale war and prospects for post-war recovery. It analyzes the transformation of the budget system's functions from ensuring macroeconomic balance to serving as an instrument of national survival and defense capability. Based on data for 2021–2025, the dynamics of main budgetary security indicators are studied. The study highlights the critical role of external financial assistance as the primary source of deficit financing in the initial stages of the war, alongside the gradual strengthening of domestic financing sources (increasing share of domestic government bonds – OVDPs). It explores the evolution of the budget through three distinct phases: pre-war stability in 2021, acute crisis in 2022, and gradual stabilization and adaptation in 2023–2025. The article emphasizes that while high international reserves and international partner

support have prevented financial collapse and supported economic resilience, prolonged reliance on external aid poses risks of debt traps, inflationary pressures, and limited fiscal space for reconstruction. Proposed measures for enhancing fiscal sustainability include expanding the tax base, optimizing public expenditures, strategic debt management, institutional reforms, digital transformation of financial processes, and attracting private capital for infrastructure, energy, transport, and digital economy modernization. The findings conclude that transitioning from crisis management to sustainable economic growth requires a comprehensive overhaul of budgetary policy, reduced dependence on external assistance, and the activation of internal reserves. This pivotal moment demands decisive actions to create a stable regulatory environment, protect investments, combat corruption, and foster innovation in key economic sectors. Positive signals—growing reserves, moderating deficit, and GDP recovery—provide a foundation for these changes, provided consistent domestic reforms and continued international support are maintained. Only through such synergy can Ukraine achieve economic revival and a resilient development path.

Keywords: budgetary security, wartime conditions, public debt, international reserves, post-war reconstruction, fiscal sustainability.

Постановка проблеми. Фінансова безпека є однією з головних складових фінансової та державної безпеки країни, адже саме через бюджетну систему здійснюється фінансування основних функцій держави: оборони, соціального захисту, відбудови інфраструктури та підтримки економіки. В умовах повномасштабної війни бюджетна стабільність набуває особливої ваги, перетворюючись на інструмент не лише економічного виживання, а й гарантування обороноздатності та національного суверенітету.

З лютого 2022 року Україна зіткнулася з небаченими раніше викликами. Різне збільшення видатків на безпеку та оборону, яке в окремі роки сягало 50–60 % загального бюджету, значна втрата податкової бази на тимчасово окупованих територіях, відтік працездатного населення, руйнування виробничої інфраструктури, логістичні обмеження та спад внутрішнього попиту стали ключовими проблемами. Усі ці обставини призвели до стабільно високого дефіциту бюджету, який впродовж 2022–2025 років складав 17–27 % ВВП, зростання державного боргу до 98–100 % ВВП та значного посилення залежності країни від зовнішньої фінансової допомоги.

Попри складні показники, українська бюджетна система демонструє значну витривалість завдяки рекордному рівню міжнародних резервів НБУ (понад 57 млрд дол. США станом на початок 2026 року), масштабній допомозі міжнародних партнерів (ЄС, США, МВФ, Світовий банк тощо) та поступовому відновленню економічної діяльності. Водночас збереження такої моделі у довгостроковій перспективі створює ризики, це формування боргової пастки, інфляційний тиск, а також обмеження фіскального простору для інвестицій у відбудову та розвиток.

Відбудова України після війни відкриває унікальні перспективи для суттєвого перегляду

та глибокої трансформації бюджетної політики. Масштабне відновлення інфраструктури, модернізація енергетичного сектора, транспортної мережі, цифрової економіки та аграрного комплексу потребуватимуть значних фінансових вкладень. Ці кошти можуть бути отримані як із внутрішніх джерел, так і завдяки залученню приватного капіталу та міжнародних інвестицій. Для досягнення цих цілей життєво необхідно скоротити залежність від зовнішньої допомоги, розширити податковий потенціал, оптимізувати державні витрати, застосувати стратегічні підходи до управління державним боргом і провести масштабні інституційні реформи.

Таким чином, питання фінансової стабільності України стає ключовим як під час воєнного стану, так і в період післявоєнного відновлення. Для забезпечення економічної безпеки потрібен комплексний підхід до аналізу основних показників стійкості бюджету та прогнозування потенційних загроз. Важливо також оцінити роль зовнішньої допомоги та можливості внутрішніх резервів у формуванні стратегій державної політики, які сприятимуть переходу від кризового управління до стійкого економічного зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання бюджетної стійкості в умовах воєнного стану та її вплив на національну безпеку знайшли відображення у працях багатьох українських науковців, зокрема, О. В. Проказюк [8] досліджував інституційні засади бюджетної безпеки, збалансування державного бюджету та вплив боргової політики на фінансову стійкість держави. Н. С. Ситник, Б. О. Кравченко [10] досліджують механізми забезпечення бюджетної стійкості через інструменти фіскальної політики, зокрема в умовах воєнного стану, акцентуючи увагу на адаптивності бюджетного процесу, наукові розвідки Н. В. Наконечної [7] присвячені ана-

лізу бюджетної безпеки як складової фінансової безпеки держави, із визначенням ключових загроз, включаючи зовнішню фінансову залежність. О. М. Джигора [4] у своїх працях розглядає особливості бюджетної політики в умовах війни, зокрема питання перерозподілу ресурсів і фінансування оборонного сектору, Ю. Бугель [1] досліджує проблеми формування доходів бюджету та податкової політики, приділяючи увагу розширенню податкової бази та зменшенню дефіциту бюджету. Таким чином, дослідження зазначених авторів формують ґрунтовну наукову базу щодо забезпечення бюджетної стійкості, охоплюючи як теоретичні, так і прикладні аспекти. Дослідження цих авторів присвячені як концептуальним засадам бюджетної безпеки, так і розгляду її особливостей у часи війни. Водночас, враховуючи плинну зміну економічної обстановки, геополітичного тла та обсягів повоєнної реконструкції, ця проблематика потребує подальшого детального вивчення, особливо стосовно тактик переходу до стабільного бюджетного паритету та зниження зовнішньої залежності.

Постановка завдання. Метою цієї статті є розгляд можливостей гарантування бюджетної стабільності України в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. У дослідженні окреслено головні виклики та загрози бюджетній спроможності, проаналізовано значення міжнародних резервів і зовнішньої фінансової підтримки, а також запропоновано дієві шляхи та кроки для зміцнення внутрішньої фіскальної основи й переходу до системи сталого економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. З початком повномасштабного вторгнення росії в Україну у лютому 2022 року структура бюджетної безпеки держави зазнала серйозних трансформацій, ставши одним із визначальних чинників національної безпеки. Війна призвела до значного збільшення витрат на оборонний і безпековий сектори, які в окремі періоди становили від 50 до 60% загального бюджету.

Ці витрати стали лише частиною викликів, з якими зіткнулася країна. Тимчасова окупація територій суттєво скоротила податкові надходження, масова міграція працездатного населення спричинила додаткові економічні втрати, а руйнування інфраструктури та виробничих потужностей, порушення логістичних ланцюгів і зниження рівня внутрішнього споживання ще більше ускладнили ситуацію. Наслідком цього стало помітне

погіршення основних показників, що характеризують стан бюджетної безпеки держави.

За умов воєнного стану функції бюджетної безпеки змінилися, вона перестала виконувати роль виключно механізму макроекономічної стабільності, натомість стала інструментом виживання та забезпечення оборонного потенціалу держави. Якщо в мирний час головний акцент робився на забезпеченні бюджетної рівноваги, то під час війни першочерговим завданням стало фінансування критичних потреб будь-якими доступними засобами, зберігаючи при цьому контроль над фінансовою системою [2].

Період з 2021-го по 2025-й рік займає важливе місце в аналізі бюджетної безпеки України, адже охоплює три етапи, кардинально різні за своїми характеристиками. Це час, коли економіка країни проходила через стабільність, кризу та відновлення.

Перший етап охоплює передвоєнний 2021 рік, який можна назвати періодом відносного спокою. Економіка працювала в режимі планової рівноваги, демонструючи помірний дефіцит бюджету, стабільний рівень державного боргу та контрольовані фінансові показники. Цей період відзначався прагненням до досягнення балансу між доходами і видатками, що забезпечувало економічну стабільність.

Другий етап, 2022 рік, став справжнім викликом для країни. Повномасштабна війна принесла гостру соціальну та економічну кризу, яка змусила фінансову систему кардинально переглянути свої принципи функціонування. Основним завданням стало забезпечення військового сектора та соціального захисту громадян. Бюджет відмовився від традиційної прив'язки до балансу, зосередившись на тому, щоб оперативно реагувати на поточні потреби країни. Важливо відзначити роль зовнішньої фінансової допомоги, яка допомогла компенсувати втрати внутрішніх доходів і уникнути фінансового колапсу.

Третій етап охоплює 2023–2025 роки, які позначені поступовим відновленням економіки. Після завданих війною потрясінь спостерігається тенденція до стабілізації з ознаками адаптації до нових умов. Бюджет поступово повертається до виконання своїх базових функцій, адаптується до нових національних та міжнародних реалій. Хоча шлях до повного відновлення залишається складним, позитивні зміни вже стають видимими [4].

Цей період є не просто набором цифр і фактів, а багатовимірним прикладом транс-

формації бюджетної системи в умовах серйозних випробувань та глобальних змін. Він дозволяє детально оцінити динаміку таких ключових показників, як дефіцит бюджету, співвідношення боргу до ВВП та стан міжнародних резервів. Але не менш важливим є аналіз того, як бюджет змінив свої функції для підтримання життєздатності країни.

Період з 2021 по 2025 роки можна вважати однією з найважливіших граней сучасної історії України. Він демонструє плавний перехід від стабільності до кризи і від кризи до початкового відновлення. Це яскравий приклад того, як навіть у найважчих обставинах бюджет може стати потужним інструментом для забезпечення економічної стійкості та адаптації до нових викликів.

Для здійснення комплексного та якісного аналізу змін у сфері бюджетної безпеки важливо приділити окрему увагу цьому періоду, адже він охоплює кардинальні зміни в економічних реаліях України. Саме в ці роки на макrorівні найбільш чітко простежуються виклики й адаптаційні механізми фінансової політики у відповідь на кризові ситуації, що забезпечує цінний матеріал для майбутніх досліджень. Таблиця 1 ілюструє основні індикатори бюджетної безпеки України за ці роки та дозволяє оцінити вплив викликів на фінансову стабільність і очікувані тренди бюджетотворення.

Як видно з таблиці 1, найкритичніший період випав на 2022 рік, коли рівень державного боргу перевищив 100 % від ВВП, а бюджетний дефіцит досяг рекордних 25–27 %. У наступні роки, з 2023 до 2025, економічні показники почали поступово стабілізуватися. Це стало можливим завдяки значній зовнішній фінансовій допомозі та безпрецедентному зростанню міжнародних резервів, акумульованих Національним банком.

Передвоєнний 2021 рік характеризувався відносною економічною стабільністю: рівень

боргу складав 78,4 % від ВВП, дефіцит бюджету тримався в межах 4–5 %, а міжнародні резерви становили 30,9 мільярда доларів США. Економіка демонструвала позитивні тенденції, що створювало передумови для впевненого бюджетного планування на майбутнє.

Однак розвиток подій у 2022 році, що супроводжувався активними бойовими діями, призвів до глибокої економічної кризи. Різке падіння ВВП, втрата контрольованих територій і значне скорочення податкових надходжень спричинили ситуацію, коли традиційні джерела державних доходів виявилися неспроможними задовольнити навіть базові фінансові потреби країни. У підсумку дефіцит бюджету сягнув критичних 25–27 % від ВВП, а рівень боргового навантаження перевищив позначку у 100 %. Дефолту вдалося уникнути лише завдяки швидкій та масштабній міжнародній підтримці.

У період з 2023 по 2025 роки бюджетна система поступово входить у фазу стабілізації. Уже можна спостерігати зростання ВВП на рівні 3–5 % щорічно, сповільнення інфляційних процесів та стрімке збільшення резервів НБУ – з 28,5 млрд доларів у 2022 році до 57,3 млрд доларів на початок 2026 року. Ці чинники дозволили уповільнити темпи зростання дефіциту. Водночас боргове навантаження продовжує залишатися значним і у 2025 році досягає рівня 98,4 % ВВП, що свідчить про високий ризик для економіки.

Номинальний валовий внутрішній продукт на душу населення (табл. 2), без сумніву, належить до ключових показників, які характеризують загальне економічне благополуччя країни, а також визначають її потенціал для підтримання стабільності бюджетної системи.

Цей показник є не лише індикатором купівельної спроможності населення, але й дзеркалом стану внутрішнього попиту, фінансових можливостей держави та її здатності напо-

Таблиця 1

Основні індикатори бюджетної безпеки України

Рік	Сукупний державний борг, млрд грн	Борг до ВВП, %	Бюджетний дефіцит, % ВВП	Міжнародні резерви НБУ, млрд дол. США
2021	5460	78,4	4-5	30,9
2022	5191	100+	25-27	28,5
2023	5519-6538	84-85	19-27	40,5
2024	6980-7000	91-92	17-23	42,3
2025	9042,7	98,4	18	57,3 (станом на 01.01.26)

Джерело: сформовано авторами на основі [3; 11]

Таблиця 2

Динаміка номінального валового внутрішнього продукту на душу населення

Рік	грн.	Зміна, %	дол. США	Зміна, %	Населення, тис. чол
2021	131907,2	+31,3	4827,8	+28,7	41389
2022	126152,3	-4,4	4576,0	-5,2	41149
2023	158200	+25,4	5181,4	+13,2	41000
2024	186500	+17,9	5800	+11,9	40800
2025	220000	+18,0	6500	+12,1	40500

Джерело: сформовано авторами на основі [3; 11]

внювати бюджет. При цьому важливо уникати надмірного тиску на бізнес і громадян у процесі податкового наповнення. У період з 2021 до 2025 року динаміка цього показника зазнала помітних змін. На початку спостерігалось сталий передвоєнний ріст, який був раптово перерваний значним спадом у складному 2022 році. Проте згодом економіка почала поступово відновлюватися у період 2023–2025 років. Така тенденція відкриває важливі перспективи для аналізу та прогнозування економічної стійкості. Вона забезпечує цінний орієнтир для стратегічного планування в умовах післявоєнного відновлення країни.

Аналіз даних із таблиці 2 показує, що в передвоєнний період 2021 року економіка України демонструвала відчутне зростання ВВП на душу населення як у національній, так і в іноземній валюті. Така позитивна динаміка сприяла розширенню податкової бази та зниженню залежності від зовнішніх джерел фінансування, що заклало основу для більш стабільного економічного розвитку. Однак воєнні події 2022 року стали серйозним потрясінням для економіки, результатом чого стало різке скорочення ВВП на душу населення. Це негативно позначилося на бюджетних доходах країни, значно скоротивши їх обсяги. Втім, починаючи з 2023 року, розпочалося поступове відновлення економічного стану. Незважаючи на те, що показники ще далекі від довоєнного рівня, це свідчить про адаптацію економіки до викликів часу та наявність перспектив для зниження бюджетного дефіциту та боргового навантаження в середньостроковій перспективі.

Зміни у ВВП на душу населення напряму впливають на формування доходів та витрат бюджету країни. Спад цього показника у 2022 році призвів до скорочення надходжень від ключових податків, таких як податок на доходи фізичних осіб, ПДВ та акцизи. Оче-

видно, це змусило уряд активніше залучати зовнішню допомогу для закриття фінансових прогалин. Але із початком поступового економічного відновлення у 2023–2025 роках з'являються можливості для розширення внутрішньої податкової бази. Зменшення залежності від зовнішнього фінансування стає реальнішим, особливо в умовах післявоєнної відбудови, коли основна увага має бути перенесена з виживання на інвестиційний розвиток. Важливо те, що зростання ВВП на душу населення створює сприятливі умови для підвищення реальних доходів громадян і стимулювання споживчого попиту [5]. Це призводить до зростання бюджетних надходжень без необхідності збільшувати податкове навантаження, роблячи економіку більш стабільною та прогнозованою. Таким чином, цей показник не тільки сигналізує про відновлення стабільності економіки, але й служить ключовим індикатором фінансової стійкості держави в середньо- та довгостроковій перспективі.

Ключову роль у забезпеченні бюджетної стійкості відіграє оптимізація структури покриття дефіциту державного бюджету. У воєнний період Україна змушена була значно посилити залежність від зовнішньої допомоги, яка стала основним джерелом покриття фінансових розривів. Однак із часом країна поступово нарощує обсяги внутрішніх запозичень і зменшує монетизацію дефіциту бюджету. Такі зміни сигналізують про кроки у напрямку диверсифікації джерел фінансування та покращення рівня внутрішньої фінансової дисципліни. Динаміку змін цієї стратегії на період 2022–2025 років добре ілюструє таблиця 3, яка також дозволяє побачити потенційні орієнтири для майбутнього розвитку бюджетної політики країни.

Таким чином, стратегічне управління економічними процесами та розумна адаптація

Таблиця 3

Динаміка джерел фінансування держбюджету України, %

Джерело фінансування	2022	2023	2024	2025
Зовнішня допомога (гранти + кредити)	68	62	58	55
Внутрішні запозичення (ОВДП)	22	25	28	30
Монетизація Емісія НБУ)	10	8	7	5
Інші джерела	-	5	7	10

Джерело: сформовано авторами на основі [3; 11]

країни до викликів сьогодення закладають міцний фундамент для сталого розвитку України навіть у таких складних умовах.

Дані, наведені в таблиці 3, свідчать, що впродовж 2022–2023 років зовнішня допомога становила понад 60–68 % від загального фінансування дефіциту, що відіграло ключову роль у запобіганні дефолту та гіперінфляції. У період 2024–2025 років частка зовнішньої допомоги поступово зменшується, тоді як внутрішні запозичення, зокрема через ОВДП, зростають до 28–30 %. Це сигналізує про поступове зміцнення фінансової автономії бюджетної системи країни. При цьому скорочення обсягів монетизації (друку гривні) з 10 % до 5 % демонструє покращення координації між Міністерством фінансів і Національним банком України, а також зниження інфляційних ризиків. Така динаміка створює підґрунтя для подальшого зменшення залежності від зовнішніх чинників у післявоєнний період.

Міжнародні резерви Національного банку України відіграють вирішальну роль у забезпеченні економічної стабільності, особливо в умовах воєнного стану. Цей фінансовий інструмент не лише підтримує українську економіку, але й стає потужним механізмом для вирішення ключових завдань держави. Завдяки резервам НБУ зберігається стабільність курсу гривні, фінансується імпорт найважливіших товарів – від енергоресурсів до військового обладнання та медичного забезпечення. Водночас резерви допомагають

уникнути надмірної емісії грошей в умовах дефіциту бюджету [7].

У воєнних реаліях ці кошти перетворились на своєрідний страховий фонд країни. Вони дають змогу виконувати зовнішні зобов'язання та підтримувати платіжний баланс без катастрофічного впливу на державні фінанси. Особливо цікавим є аналіз динаміки міжнародних резервів з 2021 по 2025 роки. Після значного скорочення у важкому 2022 році ситуація почала помітно покращуватись, і вже у 2025 році резерви досягли рекордних показників. Основними факторами зростання стали масштабна зовнішня допомога та стратегічно грамотна політика Національного банку України.

Що стосується джерел фінансування дефіциту бюджету протягом цих років, вони детально відображені у відповідній аналітиці (таблиця 4).

Ці дані переконливо ілюструють, як Україна адаптувала свої економічні механізми до викликів сучасності та продовжує зміцнювати фінансову стійкість навіть в умовах глобальної нестабільності.

Дані таблиці 4 демонструють вражаючу стійкість резервів України, навіть в умовах значних викликів, спричинених війною. У 2022 році валові резерви скоротилися до 28,5 мільярда доларів США через масштабні валютні інтервенції та дефіцит платіжного балансу. Проте у 2023–2024 роках завдяки підтримці у вигляді грантів і пільгових креди-

Таблиця 4

Джерела фінансування дефіциту бюджету, %

Рік	Валові резерви	Чисті резерви	Покриття імпорту, місяців
2021	30,9	21,3	4,8
2022	28,5	19,8	3,2
2023	40,5	32,1	5,1
2024	42,3	34,5	5,4
2025	57,3	43,3	6,2

Джерело: сформовано авторами на основі [3; 11]

тів від міжнародних партнерів, як-от ЄС, США, МВФ та Світовий банк, обсяги резервів зросли до 40–42 мільярдів доларів США. Особливого значення набуло рекордне збільшення резервів у 2025 році до 57,3 мільярда доларів США. Це забезпечило понад шість місяців покриття імпорту, що стало ключовим чинником у зміцненні фінансової стабільності країни. Завдяки цьому вдалося уникнути покриття дефіциту за рахунок емісії грошей і водночас знизити ризику інфляції. Високий рівень чистих резервів у розмірі 43,3 мільярда доларів США свідчить про скорочення обсягів короткострокових зовнішніх зобов'язань, що підвищує фінансову стійкість України. Така позитивна динаміка закладає основу для поступового зменшення залежності від міжнародної допомоги в післявоєнний період, створюючи перспективи для стійкого економічного розвитку.

Висновки. Забезпечення фінансової безпеки України під час воєнного стану та у процесі післявоєнного відновлення є складним завданням, яке водночас відкриває значні перспективи. Поточний стан характеризується численними викликами, серед

яких – значне погіршення основних фінансових показників. Проте, Україна демонструє стійкість завдяки досягненню рекордного рівня міжнародних резервів Національного банку (понад 57 мільярдів доларів США на початок 2026 року), вагомім підтримці міжнародних партнерів та адаптивності бізнесу і державних інститутів. Ці фактори дозволили уникнути фінансового краху та створити підґрунтя для поступового відновлення фіскальної стабільності.

Подальший розвиток бюджетної безпеки багато в чому залежатиме від макроекономічної стабільності, впровадження чітких гарантій для інвесторів, забезпечення прозорості регуляторної системи та реалізації ефективних антикорупційних заходів. Крім цього, масштабні реформи у сфері податкового адміністрування, цифрова трансформація фінансових процесів держави, раціоналізація видатків і стратегічне управління державним боргом сприятимуть посиленню довіри як серед внутрішніх платників податків, так і серед зовнішніх кредиторів та міжнародних партнерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бугель Ю. Бюджетна політика України в умовах воєнного стану: виклики та перспективи. *Економічний аналіз*. 2023. № 33.2. С. 128–138.
2. Гнидюк, І.В., Юренко, А.О. Бюджетна безпека як невід'ємна складова національної безпеки держави. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємницька діяльність*. 2021. № 1 (118). URL: SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4223184> (дата звернення: 11.03.2026)
3. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення: 12.03.2026)
4. Джигора О. М. Інституціональний аналіз механізмів бюджетного планування та перерозподілу ресурсів в системі колективної безпеки НАТО. *Економіка, управління та адміністрування*, 2025. (1(111)). С. 229–234.
5. Економічна безпека України в умовах високих воєнних ризиків та глобальної нестабільності: експ.-аналіт. доп. / [Базиліук Я., Власенко Р., Власюк О. та ін.]; за заг. ред. Я. Жаліла. Київ: НІСД, 2025. 104 с.
6. Замкова Н., Гнидюк І. Державний борг України за масштабної кризи. *SCIENTIA-FRUCTUOSA (Вісник Київського національного торговельно економічного університету)* 2022. Т. 144, № 4. С. 110–121. URL: [https://doi.org/10.31617/1.2022\(144\)08](https://doi.org/10.31617/1.2022(144)08) (дата звернення: 11.03.2026)
7. Наконечна, Н. В. Поняття «бюджетна безпека» та її основні характеристики. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*, 2022. (1), 48–51. URL: <https://doi.org/10.32782/2311-844X/2022-1-6> (дата звернення: 21.03.2026)
8. Проказюк О. Бюджетна безпека держави: сутність та основні загрози. *Фінансовий простір*. Вип. 3 (23). 2016, С. 39-45, URL: <https://fp.lnu.edu.ua/index.php/fp/article/view/476>. (дата звернення: 21.03.2026)
9. Русіна Ю. О. Вплив повномасштабної війни на бюджетну систему України. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2024. (2). С. 65–73.
10. Ситник Н.С., Кравченко Б.О. Фінансова безпека держави: загрози та виклики в умовах війни. *Modern Economics*. 2024. № 44(2024). С. 181-189.
11. Фінансовий портал Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/> (дата звернення: 21.03.2026)

REFERENCES:

1. Buhel, Y. (2023) Biudzhetna polityka Ukrainy v umovakh voiennoho stanu: vyklyky ta perspektyvy [Budgetary policy of Ukraine under martial law: challenges and prospects]. *Ekonomichnyi analiz*, no. 33(2), pp. 128–138.
2. Hnydiuk, I.V., Yurenko, A.O. (2021) Biudzhetna bezpeka yak nevid'yemna skladova natsional'noyi bezpeky derzhavy [Budgetary security as an integral component of the national security of the state]. *Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika ta pidpriemnyts'ka diial'nist*, no. 1 (118). Available at: <https://ssrn.com/abstract=4223184> (accessed: 11.03.2026)
3. Open Budget. (n.d.) Derzhavnyi veb-portal biudzhetu dlia hromadian [State budget web-portal for citizens]. Available at: <https://openbudget.gov.ua/> (accessed: 12.03.2026)
4. Dzhyhora, O.M. (2025) Instytutsionalnyi analiz mekhanizmv biudzhethnoho planuvannia ta pererozpodilu resursiv v systemi kolektivnoi bezpeky NATO [Institutional analysis of budget planning and resource redistribution mechanisms in the NATO collective security system]. *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, no. 1(111), pp. 229–234.
5. Bazuliuk, Y., Vlasenko, R., Vlasiuk, O., et al. (2025) Ekonomichna bezpeka Ukrainy v umovakh vysokokh voiennykh ryzykiv ta hlobalnoi nestabilnosti: ekspertyzno-analitychna dopovid [Economic security of Ukraine under high military risks and global instability: expert-analytical report]. Kyiv: NISD. (in Ukrainian)
6. Zamkova, N., Hnydiuk, I. (2022) Derzhavnyi borh Ukrainy za masshtabnoi kryzy [State debt of Ukraine during a large-scale crisis]. *SCIENTIA·FRUCTUOSA (Visnyk Kyivskoho natsionalnoho torhovo-ekonomichnoho universytetu)*, no. 144(4), pp. 110–121. Available at: [https://doi.org/10.31617/1.2022\(144\)08](https://doi.org/10.31617/1.2022(144)08) (Accessed: 11.03.2026)
7. Nakonechna, N.V. (2022) Poniattia "biudzhetna bezpeka" ta yii osnovni kharakterystyky [The concept of "budgetary security" and its main characteristics]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav. Seriya ekonomichna*, no. 1, pp. 48–51. Available at: <https://doi.org/10.32782/2311-844X/2022-1-6> (Accessed: 21.03.2026)
8. Prokaziuk, O. (2016) Biudzhetna bezpeka derzhavy: sutnist ta osnovni zahrozy [Budgetary security of the state: essence and main threats]. *Finansovyi prostir*, no. 3(23), pp. 39–45. Available at: <https://fp.lnu.edu.ua/index.php/fp/article/view/476> (Accessed: 21.03.2026)
9. Rusina, Y.O. (2024) Vplyv povnomasshtabnoi viiny na biudzhetnu systemu Ukrainy [Impact of full-scale war on the budget system of Ukraine]. *Zhurnal stratehichnykh ekonomichnykh doslidzhen*, no. 2, pp. 65–73.
10. Sytnyk, N.S., Kravchenko, B.O. (2024) Finansova bezpeka derzhavy: zahrozy ta vyklyky v umovakh viiny [Financial security of the state: threats and challenges in wartime]. *Modern Economics*, no. 44, pp. 181–189.
11. Minfin Financial Portal (2026). Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/> (accessed: 21.03.2026).

Дата надходження статті: 31.03.2026

Дата прийняття статті: 23.04.2026

Дата публікації статті: 30.04.2026